

ГУМАНІТАРНІ ПРОБЛЕМИ

УДК 378.1

КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Г. П. Євсєєва, д-р. н. з держ. упр., Г. І. Лисенко, к. і. н.

Ключові слова: кафедра українознавства, вищий технічний навчальний заклад, концепція виховання, напрями діяльності кафедри, стратегія розвитку

Постановка проблеми. Державна політика у галузі вищої освіти здійснюється у напрямі інтеграції вітчизняної системи вищої освіти у світову систему вищої освіти при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи.

Згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту» (від 17.01.2002 р.), одним із головних завдань вищого навчального закладу є забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, а також виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України [1]. У Проекті Закону «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (від 10.10.2012) одним із головних завдань ВНЗ визначається через **українознавче наповнення змісту освіти** забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, в дусі українського патріотизму, гуманізму і поваги до Конституції України та державних символів України.

Ці завдання найкраще виконуються саме на **кафедрі українознавства** через вивчення студентами таких навчальних дисциплін як «Історія України», «Історія української культури», «Українська мова професійного спрямування» та низку різнопланових заходів: наукові конференції, присвячені важливим історичним і культурним подіям, відвідування культурних закладів міста, організація студентської наукової діяльності з вивчення мови, історії і культури рідного краю тощо.

Мета статті – спираючись на законодавчу джерельну базу, визначити місце і роль кафедри українознавчого спрямування у вищому технічному навчальному закладі, проаналізувати основні напрями її діяльності та окреслити стратегію розвитку кафедри у майбутньому.

Виклад матеріалу. Згідно з чинним Законом України «Про вищу освіту», кафедра є базовим структурним підрозділом вищого навчального закладу, що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з однієї або кількох споріднених спеціальностей, спеціалізацій чи навчальних дисциплін і здійснює наукову, науково-дослідницьку та науково-технічну діяльність за певним напрямом [1]. У повній відповідності з означеними завданнями вищої освіти України та у зв'язку із зміною історичної ситуації в країні на початку 1990-х років цілком закономірним виступає створення кафедри українознавчого спрямування у вищому технічному навчальному закладі – Придніпровській державній академії будівництва та архітектури. Як невід'ємний складовий елемент вищого навчального закладу в цілому кафедра українознавства виконує низку соціально важливих функцій: навчально-просвітницька; організаційно-методична; науково-дослідницька; громадсько-виховна.

Кафедра українознавства, виступаючи осередком формування національно-патріотичних почуттів у студентській технічній молоді, ставить перед собою такі завдання, у відповідності з Концепцією діяльності ПДАБА та Концепцією національного виховання (схваленою Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 року) [6; 7]:

- готувати свідому національну інтелігенцію, оновлюючи і збагачуючи генофонд нації, примножуючи культурний потенціал, який забезпечить високоефективну діяльність майбутніх спеціалістів;
- створювати об'єктивні і суб'єктивні умови для вільного розвитку особистості студента шляхом залучення його до різних видів творчої діяльності – культурно-просвітницької, суспільно-громадської, соціально-наукової тощо;
- збагачувати естетичний досвід студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, академії;

- сприяти організації освітньої діяльності в академії на принципах гуманізму та демократизму, свободи і відповідальності, органічного зв'язку з національною історією, культурою і традиціями;
- формувати у студентів активну громадянську позицію, патріотизм, власну гідність, готовність до трудової діяльності, відповідальність за свою долю, долю суспільства, держави і людства;
- забезпечувати високі етичні норми, атмосферу доброзичливості, взаємної поваги і співробітництва між усіма учасниками навчально-виховного процесу тощо.

Кафедра українознавства виступає своєрідним навчальним, науковим і культурно-просвітницьким фільтром, через який проходить уся академічна студентська спільнота від першого до останнього курсу, не тільки здобуваючи знання з дисциплін, які читаються викладачами кафедри, а й духовно збагачуючись з українознавчого джерела, що надає студентам можливість розкрити свої національно-патріотичні почуття. Паралельно студенти мають нагоду спробувати свої зусилля у науково-дослідницькій діяльності, чому сприяє ланцюжок студентських конференцій, присвячених різноманітним культурним, історичним та суспільним подіям, як-то: День української писемності, День слов'янської писемності, Річниця Перемоги у Великій Вітчизняній війні, Річниця хрещення Русі тощо.

Студенти старших курсів (зокрема, магістранти) готуються до самостійної наукової діяльності в умовах європейської інтеграції. Дисципліни «Вища освіта і Болонський процес», «Педагогіка вищої школи і Болонський процес», «Інтелектуальна власність», «Чинники успішного працевлаштування» спрямовані на розвиток у старшокурсників навичок аналізу об'ємної джерельної бази, компаративістських умінь задля виявлення відмінностей вітчизняної системи вищої освіти, захисту власних інтелектуальних здобутків та максимально вдалого працевлаштування.

У науковій роботі особлива увага працівників кафедри приділяється історії України (взагалі) та рідного краю – Дніпропетровщини (зокрема). Викладачі кафедри брали активну участь у підготовці нарисів багатотомної історії України: Дніпропетровська область в описі пам'яток історії, розміщених на території Новомосковського і Дніпропетровського районів.

На сучасному етапі наукові інтереси кафедри такі: історія міста Дніпропетровськ, національна консолідація українського суспільства, форми державного управління у контексті світового досвіду (професор Г. Г. Кривчик, доцент Г. П. Євсєєва), становлення та інтеграція України в сучасному суспільстві, регіональне співробітництво з країнами Західної Європи (доцент С. Г. Руденко). Актуальні питання національного відродження досліджує секція викладачів історії української культури. Норми сучасної української мови – секція філологів. Наукові досягнення кафедри за 2011 – 2012 навчальний рік наочно представлені позитивними показниками, а саме – захистом докторської дисертації доцента Г. П. Євсєєвої та кандидатської А. Г. Перетокіна.

Важливе місце в діяльності кафедри відведено видавничій діяльності – підготовці і виданню навчальних посібників, методичних розробок, збірок із результатами виховної роботи тощо. На кафедрі українознавства започатковано традицію організації науково-методичних семінарів з питань студентського виховання, проблем педагогіки вищої школи для різних категорій освітян.

Висновки. Таким чином, стратегія розвитку кафедри українознавства у вищому технічному навчальному закладі спрямовується на всебічне оновлення всіх сфер її діяльності, інтенсифікацію навчально-виховного процесу, поглиблення науково-дослідницької роботи зі студентами тощо. Стриженева позиція концепції діяльності кафедри українознавства полягає в активному пошуку шляхів удосконалення громадсько-патріотичної підготовки майбутніх висококваліфікованих спеціалістів для потреб держави.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.06.1993 № 161 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2002 № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02>

6. Концепція національного виховання студентської молоді від 25.06.09 року. Протокол № 7/2-4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/4310/

7. Концепція діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

8. Статут ПДАБА.

УДК 378.111:371.21

СТУДЕНТСЬКА ГРУПА ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ТА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВНЗ

Л. В. Тівєриадська, асист.

Тільки спілкування виліковує від самовпевненості, дурної сором'язливості, тільки вільний і невимушений обмін думками дає можливість вивчати людей, перевіряти їх, розпізнавати й порівнювати себе з ними.

Л. К. Вовенарг, франц. письменник

Ключові слова: студентська група, виховна робота, психологія студентської групи, адаптація студентів, соціально-психологічний клімат, навчально-виховна робота

Постановка проблеми. Період навчання у вузі – найважливіший етап соціалізації студента, який полягає у формуванні особистості в умовах соціокультурного простору шляхом засвоєння в ході виховання і навчання загальнокультурного і соціального досвіду. Студенти накопичують і перетворюють власні цінності й орієнтації, вибірково вводять у свою систему поведінки ті норми і правила, які прийняті у суспільстві та студентському колективі.

Проблему необхідності виховання як невід'ємного елемента навчального процесу у ВНЗ не тільки не можна знімати, а й, навпаки, сьогодні вона набуває особливої ваги і гостроти. Проте чи може хтось відповісти беззаперечно: якого ж віку підлітки і молодь взагалі потребують виховного впливу? Та які форми цього впливу сьогодні прийнятні для молоді? Адже існує точка зору, згідно з якою Вчитель, як лікар, має діяти за правилом «Не нашкодь!».

Аналіз публікацій. Деякі питання організації виховної роботи в студентських групах, проблеми адаптації студентів у ВНЗ обґрунтовуються в працях І. Васильєва, С. Гури, В. Демчика, педагогіки вищої школи – В. Л. Ортинського та ін. Вивченню соціально-психологічних явищ у студентській групі та закономірностей її функціонування приділяється велика увага у дослідженнях Н. О. Кондратової, розглядаються актуальні психологічні проблеми підготовки фахівців із вищою освітою.

Виклад матеріалу. Реалізація виховної роботи у студентських групах здійснюється через кураторів. Кураторство – це, з одного боку, найбільш творча, а з іншого – досить кропітка ділянка роботи викладача. У процесі роботи куратора виникає безліч запитань, на які потрібно давати відповідь якнайшвидше, тому що за кожним із них – доля вихованця.

В усіх аспектах роботи куратора академічної групи є психологічна складова. Студентська група є елементом педагогічної системи і її психологію треба знати тому, що адаптація кожного студента до ВНЗ, до навчально-професійної діяльності, його професійне зростання як фахівця відбувається в студентській групі, значення якої важко переоцінити.

Навіщо викладачеві (куратору) треба знати психологію студентської групи?

Куратор і кожен викладач працюють не з окремим студентом, а з групою загалом (лекція, семінарське заняття, збори тощо). Із групою здійснюється керівництво художньою, спортивно-